

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Силабус курсу
" Екологічне та природоохоронне право в Україні"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3; годин - 90; залікових модулів - 2; змістовних модулів - 1
Семестр, Рік	5, 3
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Тригуб Валентина Іванівна; кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Контактний телефон	(067)9362321
Е-mail:	v.trigub07@gmail.com
Робоче місце	кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Консультації	очні консультації: середа з 16.00-18.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

e-mail: v.trigub07@gmail.com

телефон: (067)9362321

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика) **Предмет вивчення дисципліни** - сукупність правовідносин, які складаються між суб'єктами з приводу приналежності, використання, забезпечення екологічної безпеки, відтворення природних об'єктів та охорони навколишнього природного середовища з метою задоволення екологічних та інших інтересів.

Пререквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу "Основи екологічного і земельного права України" викладається після засвоєння студентами наступних дисциплін: «Загальна геологія», "Загальна екологія", «Основи екології геосфер», «Політологія».

Мета курсу - дана дисципліна спрямована на досягнення компетентностей з розуміння основних категорій та понять правового регулювання природокористування, оволодіння практичними навичками щодо застосування юридичних інструментів сучасних правових основ природокористування.

Завдання дисципліни: - набуття студентами теоретичних знань з питань екологічного і земельного права, формування високої екологічної правової культури; освоєння понятійно-категоріального апарату екологічного права; формування правосвідомості та навичок правомірної поведінки; можливість вирішення практичних завдань з екологічного права, закріплення необхідних знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності.

Очікувані результати. Студент повинен:

знати:

- предмет і коло правовідносин, що виникають в сфері екології;
- основні принципи екологічного права;
- методи екологічного права;
- об'єкти та суб'єкти екологічного права;
- підстави та порядок виникнення, зміни та припинення права власності та права користування на природні ресурси;

- визначення термінів, що використовуються в екологічному законодавстві і праві;
- основний зміст відповідних норм Конституції України та Законів "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про охорону атмосферного повітря", "Про екологічну експертизу", "Про природно - заповідний фонд України", "Про рослинний світ", "Про тваринний світ" та інших законодавчих актів екологічного змісту;
- зміст відповідних розділів і глав Земельного, Водного і Лісового кодексів України;
- структуру й зміст основних підзаконних актів, що регулюють природноресурсові , природоохороні та екобезпечні відносини;
- основні питання щодо реалізації екологічних прав та обов'язків громадян та їх об'єднань, а також особливості застосування механізмів захисту екологічних прав в конкретних ситуаціях.

вміти:

- користуватися збірниками нормативно - правових актів, науково - практичними коментарями до законодавчих актів, а також довідковими матеріалами, статистичними даними та іншими джерелами;
- застосовувати загальні положення та конкретні еколого - правові вимоги чинного законодавства;
- аналізувати текстуальний зміст окремих положень конкретного закону чи підзаконного акта;
- застосовувати набуті теоретичні знання і практичні навички при вирішенні конкретних завдань щодо питань екологічного права.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (22 год.) та практично-семінарських занять (22 год.), організації самостійної роботи студентів (46 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практично-семінарських заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Тема 1. Поняття, предмет, методи, та система екологічного і земельного права України.

Тема 2. Об'єкти, суб'єкти та джерела екологічного права.

Тема 3. Екологічні права та обов'язки громадян.

Тема 4. Форми власності на природні ресурси в Україні.

Тема 5. Поняття загального та спеціального використання природних ресурсів.

Тема 6. Правові засади управління в сфері охорони довкілля та використання природних ресурсів.

Тема 7. Правове забезпечення екологічної безпеки.

Тема 8. Правове регулювання екологічної експертизи.

Тема 9. Правове регулювання поводження з відходами.

Тема 10. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.

Змістовний модуль 2. Особлива частина

Тема 11. Правовий режим використання та охорони земель

Тема 12. Правовий режим використання та охорони надр

Тема 13. Правовий режим використання та охорони вод.

Тема 14. Правовий режим використання та охорони рослинного світу.

Тема 15. Правовий режим використання та охорони тваринного світу.

Тема 16. Правовий режим об'єктів природно-заповідного фонду.

Тема 17. Правове регулювання використання та охорони атмосферного повітря.

Тема 18. Міжнародне право навколишнього середовища.

Тема 19. Європейське право навколишнього середовища.

Рекомендована література

Базова

1. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник/ Ред. Ю.С. Шемшученко. – К.: Юридична думка, 2005. –848с.
2. Екологічне право України: Підручник/ МОН України, НЮА України ім.Я.Мудрого; за ред. А.П.Гетьмана, М.В.Шульги.- Х.: Право, 2005.- 384с
3. Кобецька Н.Р. Екологічне право України. Навчальний посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2007.-352с.
4. Природноресурсове право України: Навч. Посібн./ За ред. І.І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. -376 с.
5. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: Навч. та наук.-практ. посіб. -К.: Знання-Прес, 2002. -332 с.
6. Екологічне право : Особлива частина / За ред. В.І.Андрейцева.-К.: Вид-во „Істина”,2001.-543с.
7. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій в схемах. — К., 1996.
8. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. Кравченко С.М., Андрусевич А.О., Бонайн Е.Дж., Підручник / Під заг. ред. проф. С.М. Кравченко. – Львів: Вид. центр ЛНУ, 2002. – 336 с
9. Європейське право навколишнього середовища. Микієвич М.М., Андрусевич Н.І., Будякова Т.О. Навчальний посібник – Львів, 2004. – 256 с.

<http://www.epl.org.ua/files/Books/EUROPEAN%20UNION%20ENVIRONMENTAL%20LAW.pdf>

10. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища. – Львів, 2004. - 192 с

<http://www.epl.org.ua/files/Books/COMPENDIUM%20OF%20THE%20EU%20LEGAL%20ACTS.pdf>

Додаткова література

11. Вербіно Д.Д., Гжегодцький М.Р. Екологічні катастрофи у світі та в Україні.-Львів: Бак, 2005.- 280 с.

12. Бондар Л.О. Характеристика екологічного законодавства України часів УНР
<http://ladymyr.blog-city.com/unr.htm>

- 13.Костицький В.В. Екологічне законодавство України /Ін-т законодавч. передбачень і прав. експертизи. - К.: ЗАТ "Нічлава", 1998. - 112с.

14. Костицький В.В. Конституційне регулювання охорони довкілля: український та світовий досвід // Право України. -2003. -№ 10. - С.49-55

15. Барбакадзе М. Дело о неопубликовании международных нормативно-правовых актов. - Вісник Екологічної Адвокатури №25, 2004 р., ст.37 -
<http://www.epl.org.ua/files/v25.pdf>

16. Хімич О. Екологічна безпека як елемент національної безпеки //Право України. - 2002. -№11. - С. 44 - 48.

17. Краснова М.В., Позняк Е.В. Правове забезпечення екологічної безпеки: роль науково-правового фактору. // Право України. -2000, -№3.

18. Скрильніков Д.В. Хто допоможе вступити до ЄС, або історія про ввезення в Україну небезпечних відходів з Угорщини. - Вісник Екологічної Адвокатури №25, 2004 р., ст.32 - <http://www.epl.org.ua/files/v25.pdf>

19. Решетник Л. Правові проблеми юридичної відповідальності в галузі екології //Право України. - 2003. - № 8. - С.81-85.

20. Шемшученко Ю.С. Людина, природа, закон.- К.: Політвидав України, 1983.- 87 с.

Законодавства

1. Конституція України (28.06.1996)

2. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" (25.06.91)
3. Земельний кодекс України (12.05.2004)
4. Кодекс України про надра (27.07.1994)
5. Водний кодекс України (06.06.1995)
6. Лісовий кодекс України (21.01.1994)
7. Закон України "Про рослинний світ" (09.04.1999)
8. Закон України "Про тваринний світ"(13.12.2001)
9. Закон України "Про Червону книгу України" (07.02.2002)
10. Закон України "Про природно-заповідний фонд" (16.06.1992)
11. Закон України "Про охорону атмосферного повітря" (03.06.2004)
12. Закон України "Про екологічну експертизу" (09.02.1995)
13. Закон України „ Про екологічний аудит” (24.06.2004)
14. Закон України "Про зону надзвичайної екологічної ситуації" (13.07.2000)
15. Закон України “Про відходи” (05.03.1998)
16. Закон України “Про загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами” (14.09.2000)
17. Закон України "Про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення" (02.11.2004)
18. Закон України "Про плату за землю" (23.12.2004)
19. Закон України "Про меліорацію земель" (14.01.2000)
20. Закон України "Про оренду землі" (06.10.1998, в ред.02.10.2003)
21. Закон України "Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних паїв" (05.06.2003)
22. [Закон України"Про землеустрій" \(22.05.2003\)](#)
23. Закон України "Про іпотеку" (05.06.2003)
24. Закон України "Про державний контроль за використанням та охороною земель" (19.06.2003)
25. Закон України "Про охорону земель" (19.06.2003)
26. Закон України "Про оцінку земель" (11.12.2003)
27. Закон України "Про державну експертизу землевпорядної документації" (17.06.2004)
28. Закон України "Про захист конституційних прав громадян на землю" (20.01.2005)
29. Закон України "Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону" (10.02.2000)
30. Закон України "Про мисливське господарство та полювання" (22.02.2000)
31. Закон України "Про рибу, інших водних живих ресурсах і харчову продукцію з них" (6.03.2003)
32. Закон України "Про Загальнодержавну програму розвитку рибного господарства України на період до 2010 року" (19.02.2004)
33. Закон України "Про нафту і газ" (12.07.2001)
34. Гірничий Закон України (06.10.1999)
35. Закон України "Про Загальнодержавну програму розвитку водного господарства" (17.01.2002)
36. Закон України "Про питну воду та питне водопостачання" (10.01.2002)
37. Закон України "Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів (22.03.2001)
38. Кодекс України про адміністративні правопорушення (07.12.1984)
39. Кримінальний кодекс України (05.04.2001)
40. Цивільний кодекс України (16.01.2003)
41. Постанова Верховної Ради України "Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки" (05.03.98)

42. Постанова ВРУ "Про затвердження Порядку обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій і об'єктів у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища" (29.10.1992)

43. Постанова ВРУ "Про Національну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води (27.02.1997)

44. Державні будівельні норми ДБН А.2.2-1-2003 Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. (Затверджені Наказом Держбуду України від 15.12.2003р.№214)

45. Декларація Ріо-де-Жанейро по навколишньому середовищу та розвитку (14.06.92)

46. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (25.06.98)

Інтернет ресурси

1. Щорічні національні доповіді про стан навколишнього природного середовища - http://www.menr.gov.ua/index.php?menu_id=44

2. Схема екологічного законодавства: http://www.ecopravo.kharkov.ua/Ukr/Anons_law/Schem/main.htm

3. Міністерство охорони навколишнього природного середовища України - <http://www.menr.gov.ua>

4. Державний комітет України по водному господарству - <http://www.scwm.gov.ua>

5. Державний комітет України по земельних ресурсах - <http://dkzr.gov.ua>

6. Державний комітет лісового господарства України - <http://dklg.kmu.gov.ua>

7. Державний комітет ядерного регулювання України - <http://www.snrc.gov.ua>

8. Загальна характеристика лісів України - http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=33494&cat_id=32867

9. Заповідні території українських Карпат - <http://carpathians.org.ua> ; <http://www.karpaty.lviv.ua/link.html>

10. Установи природно-заповідного фонду України - http://www.menr.gov.ua/index.php?menu_id=117

11. Основні міжнародно-правові акти у сфері охорони довкілля за участі України: http://www.epl.org.ua/misznar_zak-vo.htm

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний контроль										Модульний контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Підсумковий контроль за дисципліною – залік. Залік складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для заліку (60) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання МК, за яку отримана незадовільна оцінка.

Самостійна робота студентів.

Робота студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.